

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 322/2024-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetihó v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Ing. Andreou Krigovskou, Alejová 2, Košice-Juh, proti postupu Mestského súdu Košice (pôvodne Okresného súdu Košice I) v konaní sp. zn. 8T/21/2011 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Košice (pôvodne Okresného súdu Košice I) v konaní sp. zn. 8T/21/2011 **boli porušené** základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Košice **prikazuje** v konaní sp. zn. 8T/21/2011 **konať** bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **6 000 eur**, ktoré mu **je** Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevýhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľa

- Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. mája 2024 domáhal vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na prerokovanie veci

bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv na spravodlivé súdne konanie a prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhoval prikázať mestskému súdu konať bez zbytočných priet'ahov, priznať finančné zadost'učinenie 18 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľovi bolo 25. júla 2008 vznesené obvinenie pre trestný čin podvodu formou spolupáchateľstva. Ku skutkom, ktoré sú mu kladené za vinu, malo dôjsť v rokoch 2003 až 2005. Prokurátor podal 8. mája 2011 na Okresnom súde Trebišov obžalobu pre podozrenie zo spáchania trestného činu poškodzovania veriteľa. Po rozhodnutí Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) z 26. mája 2011 bola trestná vec sťažovateľa vedená na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 1T/62/2011. Následne bola postúpená 8. júna 2011 na Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“). Rozsudkom okresného súdu zo 17. októbra 2018 bol sťažovateľ oslobodený spod obžaloby, pretože nebolo dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý bol sťažovateľ trestne stíhaný. Krajský súd na odvolanie prokurátora uznesením zo 16. septembra 2021 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľ namietal celkovú dĺžku konania v trvaní šesťnásť rokov bez právoplatného rozhodnutia vo veci. Priznáva istú zložitost' veci v dôsledku viacerých stíhaných osôb (deväť obžalovaných). V namietanom konaní opakovane došlo k odročeniu pojednávania. Podľa jeho názoru k celkovej dĺžke konania svojím správaním neprispel. Argumentoval, že neprimeraná dĺžka namietaného konania závažne zasahuje do jeho osobnej sféry. V závere poukázal na vyhovujúci nález ústavného súdu spoluobžalovaného (IV. ÚS 160/2023).

II.

Posúdenie ústavnej sťažnosti

4. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 322/2024 z 11. júna 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Mestský súd v úvode vyjadrenia uviedol, že ústavnú sťažnosť sťažovateľa považuje za neopodstatnenú. Tvrdil, že trestná vec sťažovateľa je po právnej a skutkovej stránke zložitá na posúdenie, pretože trestné konanie sa vedie proti deviatim obžalovaným, z ktorých len dvaja majú trvalé bydlisko v Košiciach. Ďalej tvrdil, že obžaloba je podaná pre dva skutky, pričom skutok dva obsahuje až deväť podskutkov (kvalifikovaných ako štyri rôzne zbiehajúce sa trestné činy spáchané organizovanou skupinou). Okrem iného uviedol, že dĺžku konania ovplyvnilo opakované odročenie hlavného pojednávania v dôsledku neprítomnosti niektorých obvinených a ich obhajcov. Ďalej uviedol, že k celkovej dĺžke konania prispelo postúpenie veci z Okresného súdu Trebišov na Okresný súd Rožňava a následne na okresný súd až následne mestský súd. Mestský súd tvrdí, že od roku 2022 postupuje vo veci sústredene, pričom vo veci nariadil už 19 hlavných pojednávanií, na ktorých bolo vypočutých 7 obžalovaných, bolo vykonané dokazovanie čítaním výpovedí z prípravného konania alebo priamym výsluchom 40 svedkov a prečítaných viac než tisíc strán listinných dôkazov, a to napriek nesúhlasu viacerých obžalovaných so zmenou v zložení senátu.

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu

dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníka (II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00).

7. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že celkovú dĺžku trestného konania posudzuje od vznesenia obvinenia (III. ÚS 233/2021). Z judikatúry ESLP vyplýva, že v súvislosti s ochranou práva na prejednanie veci v primeranej lehote priznaného čl. 6 ods. 1 dohovoru primeraná lehota na rozhodnutie v trestnej veci začína plynúť od obvinenia, ku ktorému spravidla dochádza v prípravnom konaní (rozsudok ESLP z 27. 6. 1968 vo veci Wemhoff proti Nemecku, séria A, č. 7, s. 26 – 27, § 19), a zahŕňa celé konanie vo veci vrátane odvolacích konaní (rozsudok ESLP z 28. 6. 1978 vo veci König proti Nemecku, séria A, č. 27, s. 33, § 98).

8. Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach vyslovil, že základné právo na konanie bez zbytočných prietáhov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy (podobne čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa v prípade konania pred orgánmi činnými v trestnom konaní chráni po začatí trestného stíhania, keď sa občan stáva účastníkom tohto konania buď ako obvinený, alebo poškodený (III. ÚS 422/2022, III. ÚS 98/2023). Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania pre obvineného (rozsudok ESLP z 25. 6. 1987 vo veci Bagetta proti Taliansku).

9. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov. Z hľadiska skutkovej stránky ide o vec pomerne zložitú, trestné konanie pre majetkovú trestnú činnosť (trestný čin podvodu formou spolupáchateľstva) sa vedie proti viacerým spoluobžalovaným (deviatim), z toho len dvaja s trvalým bydliskom v Košiciach, ostatní s trvalým pobytom v inej časti Slovenska. Vec vyžaduje rozsiahle dokazovanie (v čase doručenia obžaloby mal mať spis viac ako 1 000 strán) a vo veci bolo navrhnuté vypočutie 40 svedkov. V správaní sťažovateľa ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by významne prispeli k celkovej dĺžke konania. Sťažovateľovi možno vytknúť, že v priebehu viac ako šiestnástich rokov neinicioval proces upozornenia na zbytočné prietahy v konaní sťažnosťou pre nečinnosť adresovanou predsedovi súdu. Uvedené skutočnosti zohľadnil ústavný súd v rámci priznania výšky finančného zadosťučinenia.

10. Ústavný súd posudzoval celkovú dĺžku konania vrátane prípravného konania v trvaní viac ako šiestnástich rokov. Sťažovateľovi bolo vznesené obvinenie 25. júla 2008 a príslušný prokurátor podal obžalobu na súde 8. mája 2011. Po viac ako siedmich rokoch okresný súd rozhodol oslobodzujúcim rozsudkom zo 17. októbra 2018. Krajský súd na odvolanie prokurátora uznesením zo 16. septembra 2021 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. K celkovej dĺžke konania prispelo postúpenie veci z viacerých okresných súdov, zmena zákonného sudcu v dôsledku absolvovania polročnej stáže na krajskom súde a viacero odročení hlavných pojednávaní v dôsledku (i) neprítomnosti spoluobžalovaných, ich obhajcov, poškodených, predsedu senátu a prísediaceho a (ii) nariadenia evakuácie súdnej budovy z dôvodu šírenia poplašnej správy. Z vyjadrenia mestského súdu vyplýva, že od 30. decembra 2021 (po uplynutí desiatich rokoch) mestský súd prijal opatrenia na zrýchlenie prejednanie veci, pričom zintenzívnil vykonávanie

dokazovania na hlavnom pojednávaní (zvýšenie počtov termínov hlavných pojednávaní, výsluch siedmich obžalovaných, výsluch 40 svedkov prostredníctvom prečítania ich svedeckých výpovedí). Aj napriek tomu, že v priebehu troch rokov sa postup mestského súdu zefektívnil, ústavný súd pripomína, že základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť aj v trestnom konaní taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty strán. Táto povinnosť súdu je implicitne obsiahnutá aj v § 1 a § 2 ods. 7 Trestného poriadku (III. ÚS 376/2022, III. ÚS 61/2023). Ústavný súd tiež berie do úvahy pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti, ktorou sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aj dĺžku prípravného konania od vydania uznesenia o vznesení obvinenia do podania obžaloby, resp. iného spôsobu ukončenia prípravného konania (II. ÚS 195/05, III. ÚS 332/2021).

11. V rámci preskúmania namietaného konania ústavný súd vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). V súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prietahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Ak teda porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dosiahne takú intenzitu, že to zo strany príslušného všeobecného súdu signalizuje až odmietnutie možnosti domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, možno urobiť záver o tom, že takýmto postupom súdu došlo, resp. dochádza aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 661/2022).

12. V okolnostiach preskúmvanej veci je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné, aby namietané konanie, obzvlášť ak ide o trestné konanie, nebolo ani po takmer šiestnástich rokoch právoplatne skončené (pozri tiež III. ÚS 520/2022, III. ÚS 188/2023). Vzhľadom na dĺžku namietaného konania a povahu daného prípadu v spojení s postupom mestského súdu ústavný súd vyslovil porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na konštatovanie porušenia uvedených práv sťažovateľa, ako aj na skutočnosť, že namietané konanie nebolo dosiaľ právoplatne skončené, ústavný súd tiež prikázal mestskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde vo veci konať.

III.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

13. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia 18 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto

prípád bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (rozsiahla majetková trestná činnosť), namietanú dĺžku konania (viac ako šestnásť rokov od vznesenia obvinenia), správanie sťažovateľa, ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023), ústavný súd vzhľadom na všetky tieto okolnosti považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi 6 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

14. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Náhrada trov právneho zastúpenia tak predstavuje 713,96 eur.

15. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu